

Гуль Анна

студентка VII курсу, магістр

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Остапівська Ірина

кандидат педагогічних наук, доцент

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Патріотичне виховання молодших школярів завжди було одним із пріоритетних завдань сучасної початкової школи, адже дитинство – це найкращий вік для виховання почуття любові до Батьківщини. Крім того, в Україні в різні історичні періоди перед школою, сім'єю і суспільством поставало одне з головних завдань – виховати справжнього патріота України. На думку Р. Петронговського [1], патріотизм, як інтегральне особистісне новоутворення дітей та молоді (за своєю природою), є досить складним і по різному має формуватися в дитячому, підлітковому та юнацькому віці. Для дитячого віку найбільш характерним є розвиток патріотичних почуттів, оскільки дитячі враження є досить яскравими і глибокими. В Національній програмі виховання дітей та учнівської молоді в Україні зазначається, що з метою формування ціннісного ставлення особистості до суспільства і держави в «молодшому шкільному віці важливо формувати здатність дитини пізнавати себе як члена сім'ї; родини, дитячого угруповання; як учня, жителя міста чи села; виховувати у неї любов до рідного дому, школи, вулиці, своєї країни, її природи, рідного слова, побуту, традицій» [3]. Втім аналіз шкільної практики і проведене нами експериментальне дослідження свідчить, що в сучасних дітей недостатньо сформовані такі патріотичні почуття як почуття належності до своєї держави та її народу; почуття гордості за успіхи держави, біль за невдачі; повага до історії, культури, традицій, вірувань, менталітету; захоплення героїчними подвигами минулого та сучасності; любов до рідної природи; шанування рідної мови,

традицій, звичаїв, обрядів рідної країни; почуття національної гідності. Крім того, гуманістично-моральна складова патріотичного виховання молодших школярів (виховання доброти і співпереживання до людей і всього живого; любові до членів своєї родини, ближнього оточення, однолітків, школи, народу, країни та ін.) сьогодні набуває особливого значення і потребує подальшої практичної реалізації через різні форми роботи в освітньому процесі Нової української школи.

В нашій країні школа посідає провідне місце у підготовці молодого покоління до життя. Саме там здійснюється цілеспрямований педагогічний процес, який є керованим. Принципове значення для досягнення мети та ефективній реалізації змісту виховання патріотизму в молодших школярів приділяється учителю, його професійній готовності та переконаності в необхідності виховання патріотичних почуттів, духовному і моральному самопочутті, в якому виявляється любов і щирість ставлення до Батьківщини і яке є запорукою успішності прищеплення учням відповідної якості.

Школа несе моральну відповідальність за розвиток громадянської культури та відповідальності учнів за майбутнє своєї держави. Виховання патріотичних і громадянських якостей учнівської молоді у закладах загальної освіти відбувається відповідно до концепції Нової української школи (НУШ) завдяки реалізації різних форм освітньої діяльності. Вони передбачають організацію і здійснення освітнього процесу, як під час офіційно відведеного часу (уроків), так і участь у різноманітних гуртках, клубах, студіях, ансамблях, заходах, що проводяться школою в позаурочний час тощо.

Виховуючи школярів, потрібно враховувати, що пріоритетними у ставленні до суспільства і держави для них має бути відповідальність і дієвість. Учні повинні не тільки ідентифікувати себе з українським народом, але й прагнути жити в Україні, розбудовувати свою країну, служити Вітчизні на шляху її національного демократичного відродження; працювати на її благо, захищати її; поважати закони України і дотримуватися Конституції; володіти державною мовою; визнавати пріоритети прав людини, поважати свободу, демократію, справедливість [5].

Отже, важливим фактором виховання має стати славне минуле нашого народу, його найкращі надбання, звичаї і традиції. Першочергове місце відводиться принципу гуманізму, який передбачає визнання того, що людина – найвища цінність на Землі, передбачає опору на особистість, яка здатна до самовдосконалення. Ми повинні пам'ятати не лише трагічні сторінки історії, а розглядати самоцінність особистості як результат національного виховання разом із власним саморозвитком; навчити учнів знаходити гідне, схвальне і добре в національній історії.

Збагачення учнів патріотичними почуттями відбувається в процесі ознайомлення з історією про героїчне минуле українського народу, його прагнення до зміцнення могутності Батьківщини. З метою надання виховній роботі більшої емоційної привабливості використовується яскравий фактичний матеріал, позитивні приклади патріотизму відомих історичних діячів, героїв, справжніх патріотів країни.

Не менш важливим є розповідь про внесок українців у світовий розвиток науки, культури, спорту. Без сумніву, учні пройматимуться почуттям гордості, коли дізнаються про досягнення українського народу. Знайомство з науковим внеском наших вчених, з високохудожніми роботами майстрів кіно, зі світовими спортивними результатами сприяє вихованню в учнів патріотичних якостей, формуванню в них високого громадянського ідеалу. Герої є і в наш час. Знання про їх подвиги, про справжніх громадян країни дозволяє доводити, що патріот – не книжне слово, не романтизований образ, а реальність. Під час таких зустрічей учні знайомляться із своїми сучасниками, які стали взірцем патріотичного служіння Батьківщині. Виховні заходи, спрямовані на зміцнення патріотичних переконань школярів, створюють міцне підґрунтя для підготовки свідомих громадян, які пишаються своєю Батьківщиною і готові до активних дій щодо подальшого її розвитку та піднесення престижу.

Перегляд фільмів, присвячених патріотичній тематиці з наступним обговоренням або в іншій формі обміну думками свідчить, що школярі розрізняють справжні і штучні ідеали, розуміють, що загальнолюдські цінності незмінні. Отже, випробувані життям і визначені цінності українського народу, які

по суті збігаються із загальнолюдськими, мають становити основу патріотичного виховання молодого покоління.

Метою патріотичного виховання є виховання випускника НУШ – патріота України, готового самовіддано розбудовувати її як суверенну, демократичну, правову і соціальну державу, виявляти національну гідність, знати і цивілізовано відстоювати свої громадянські права та виконувати обов'язки, сприяти громадянському миру і злагоді в суспільстві, бути конкурентоспроможним, успішно само реалізуватися в соціумі як громадянин, професіонал, носій української національної культури [1].

Сучасне виховання базується на системі цінностей, які через культуру, традиції, філософію, релігію вказують на вектор виховних зусиль, формують виховний ідеал. Існують інші цінності життя, які пов'язані з вихованням справжнього громадянина: вірність, піклування про дітей, піклування про батьків і старших у сім'ї, взаємодопомога і любов до батьків, культура праці, дотримання народних звичаїв і традицій, пам'ять про предків, гостинність.

Отже, патріотичне виховання належить до пріоритетних напрямів національної системи виховання і передбачає формування патріотичних почуттів, любові до свого народу, глибокого розуміння громадянського обов'язку, готовності відстоювати державні інтереси Батьківщини. У своїй роботі вчителі Нової Української школи повинні орієнтувати дітей і на загальнолюдські цінності: гуманізм, працелюбство, захист прав людини, критичне мислення, повага до культури різних народів, високий рівень знань, толерантність, розуміння, що земля – наш спільний дім, а світовий спокій та злагода між людьми і державами – головна умова існування землі і людства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зубцова Ю. Є. Формування патріотичних якостей молодших школярів у взаємодії школи та сім'ї : авторф. дис... канд.пед.наук. 13.00.07 – теорія і методика виховання. Київ, 2012. 21 с.
2. Коркішко О. Г. Деякі аспекти формування патріотизму у молодших школярів у сучасній школі. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2000. Вип. VIII. С. 182–185.
3. Киричок В. А. Сучасні форми і методи патріотичного виховання молодших школярів у позаурочній діяльності. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2010. Вип. 14. Книга 1. С. 134–1449.
4. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні / Бех І. Д., Алексєнко Т. Ф., Балл Г. О. та ін. *Освіта України*. 2004. № 94. С. 6–10.

5. Стьопіна О. Патріотичне виховання: теорія та практика. Шкільний світ. 2007. № 42. – С. 6–8.